

5. **36. законодавчих актів** України про охорону навколишнього природного середовища. – В 11-ти т. – Чернівці: Зелена Буковина, 1996. – 2005.

6. **Концепція збереження біологічного різноманіття** України/ Затв. Постановою КМУ № 439 від 12.05.1997 р. – К., 1997. – 28 с.

7. **Лавров В.В., Солодкий В.Д.** Приклад системного підходу до формування програми інтегрованого управління водозбірними басейнами Чернівецької області з використанням екологічної ролі лісів// Лісівництво і агролісомеліорація. – Харків: С.А.М. – 2004, вип. 107. – С. 40-49.

8. **Солодкий В.Д.** Екосистемний підхід у лісокористуванні. – Чернівці: Зелена Буковина, 2003. – 56 с.

9. **Солодкий В.Д., Лавров В.В.** Ефективні підходи до формування екомережі Чернівецької області// Агроекологічний журнал. – К., 2008, № 1. – С. 13-17.

10. **Стратегія виконання Рамкової конвенції** про охорону та сталий розвиток Карпат. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 січня 2007 р. N 11-р.

11. **Фурдичко О.І., Лавров В.В., Солодкий В.Д.,** Програма сталого розвитку Буковини// Агроекологічний журнал. – К., 2007, № 2. – С. 16-24.

12. **Фурдичко О.І., Сівак В.К., Солодкий В.Д.** Заповідна справа в Україні. – Чернівці: Зелена Буковина, 2005. – 336 с.

УДК 637.7 **Доц. П.Б. Хоєцький, канд. с.-г. наук – НЛТУ України, м. Львів;**
здобувач М.М. Луцак – Івано-Франківська обласна організація УТМР

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ВОВКА В КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Проаналізовано динаміку чисельності *Canis lupus* в Карпатах. Найбільша щільність виду зареєстровано в Закарпатській області. Щільність хижака в гірських умовах змінюється в межах від 4 до 11 особин на 1 тис. км².

Ключові слова: *Canis lupus*, чисельність, Карпати.

**Assoc. prof. P.B. Khoeckiy – NUFWT of Ukraine, L'viv; M.M. Lusach –
Ivano-Francovsk regional organization UTMR**

Quantity of wolf in Carpathians region in beginning of XXI centuries

The dynamics quantity of *Canis lupus* in Carpathians is analysed. The greatest density of wolf is registered in Zakarpatskiy area. Closeness of predator in mountain conditions fluctuates in limens from 4 to 11 individuals on 1 thousand km².

Keywords: *Canis lupus*, quantity, Carpathians.

Вовк – хижак, найбільший у фауні України представник родини собачих. У своїх дослідженнях мисливствознавці, екологи, біологи приділяли увагу систематиці та походженню, морфології, екології, етології вовка [1, 2, 3, 4, 5]. Трофічні зв'язки хижака, його вплив на мисливську фауну залишаються недостатньо вивченими. Такі дослідження мають першочергове значення для моніторингу життєдіяльності вовка з метою обґрунтування норм його добування, зведення до мінімуму негативного впливу на мисливську фауну та свійських тварин і збереження життєздатності популяції виду.

Для аналізу поширення вовка в Карпатах використано матеріали статистичної звітності Міністерства екології, Державного комітету лісового господарства. Згідно з обліками, на початку ХХІ ст. в Карпатському регіоні чисельність хижака коливається в межах 290-350 особин (рис. 1). Порівняно з 70-ми роками ХХ ст. (Татаринов, 1973), чисельність збільшилась у 5-6 разів.

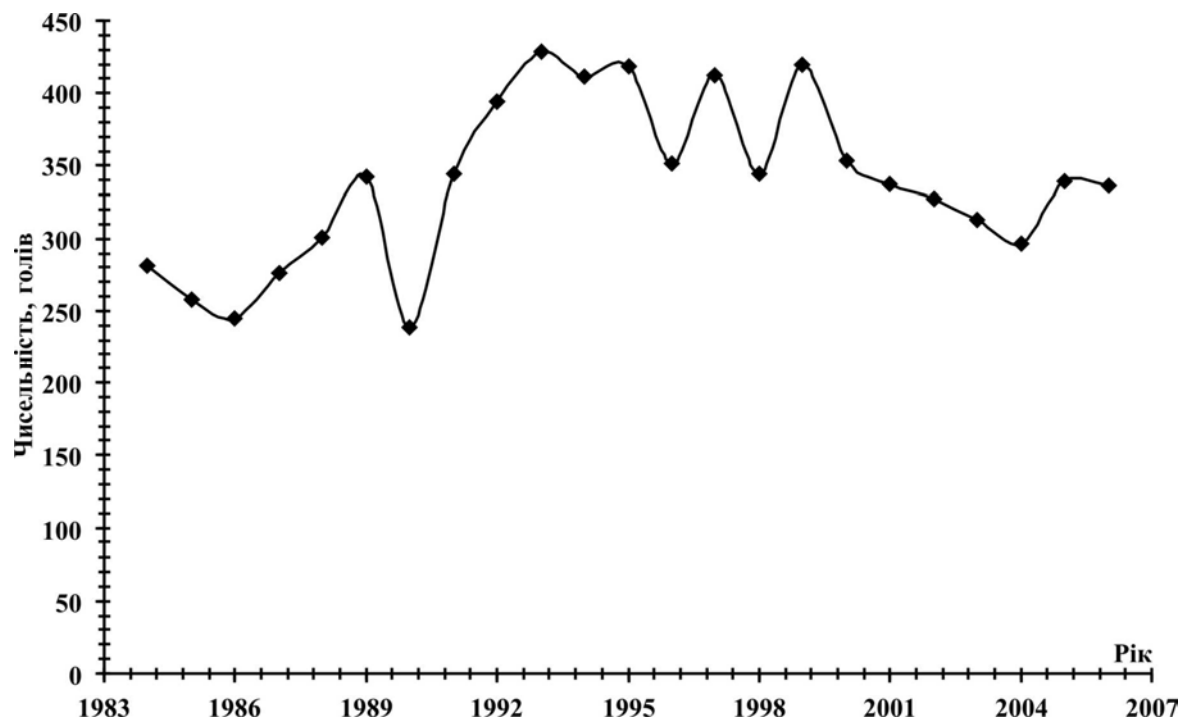

Рис. 1. Чисельність *Canis lupus* в Карпатському регіоні України

Існуючі методи обліку не завжди дають змогу достовірно встановити чисельність виду. Значна індивідуальна територія, добовий хід, наявність не-територіальних вовків створюють труднощі при обліках звіра. Не сприяє точності обліку проведення його в грудні, а не наприкінці сезону полювання. Деякі дослідники [2] притримуються думки, що чисельність вовка в Карпатах удвічі менша за офіційні дані обліків, а добування становить понад 70 % від загальної чисельності виду. На думку інших дослідників (М.С. Гунчак), чисельність вовка в Карпатах – понад 400 особин, а добування на початку ХХІ ст. становило понад 30 % від загальної чисельності популяції. Інтенсивне добування вовка спостерігалось після Другої світової війни. За 25-річний період (1946-1970 рр.) у Карпатах добуто понад 2 тис. хижаків. К.А. Татаринів (1956) зазначав, що в Закарпатті та Львівській області вовк трапляється рідко. Проте, за матеріалами І.І. Турянина (1971), протягом 1946-1963 рр., в Закарпатській області добуто 813 вовків, в середньому 45 хижаків щорічно, що свідчить про значну чисельність виду в мисливських угіддях області. Якщо в 1946-1963 рр. тут щорічно добували 14-34 особин, то протягом 1952-1963 рр. винищення хижаків значно зросло, добування перебувало в межах 29-66 особин за рік [4]. Антропогенний тиск, перслідування вовка в середині 60-х років, призвели до зменшення його чисельності, що позначилося на добуванні: за 5 років (1964-1968 р.р.) добуто лише 36 хижків (в середньому 7 особин щорічно).

Послаблення боротьби з хижаким на початку ХХІ ст. призвело до збільшення поголів'я. Найбільша чисельність за період з 1984 по 2007 рр. зареєстрована в Закарпатській області (рис. 2).

Сучасна чисельність популяції вовка в мисливських угіддях Закарпаття характеризується нестабільністю і змінюється в межах від 100 до 180 особин. З чотирьох карпатських областей. Найменше хижаків зареєстровано в Чернівецькій області.

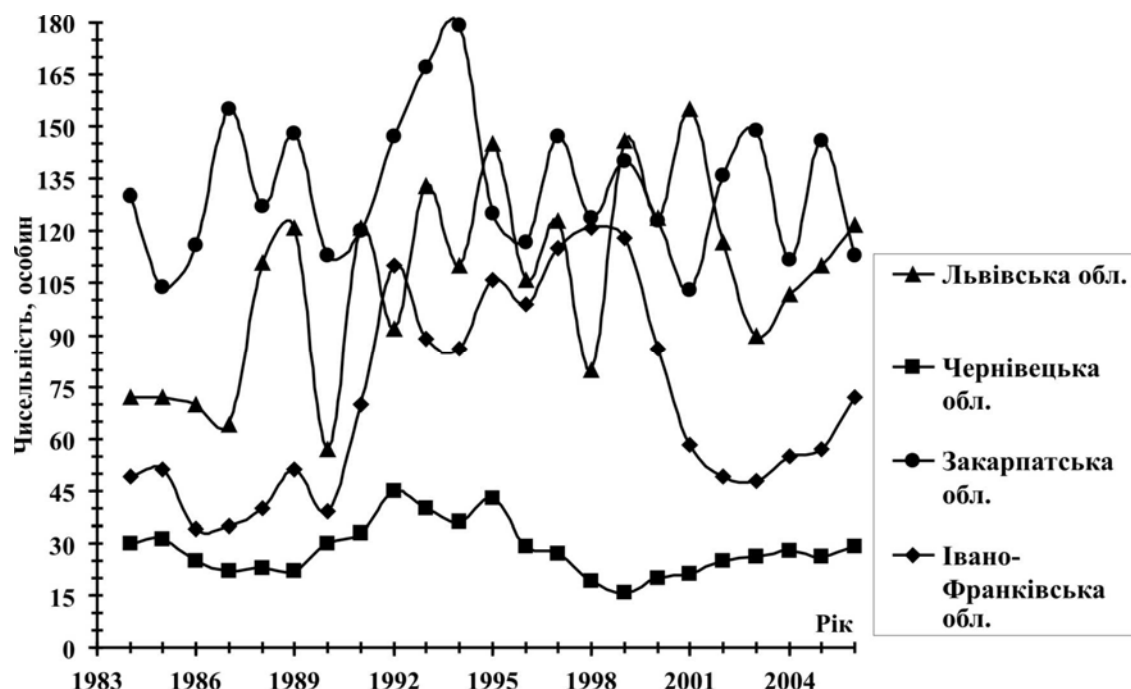

Рис. 2. Чисельність *Canis lupus* в мисливських угіддях карпатських областей

Збільшення чисельності вовка в мисливських угіддях Івано-Франківської області спостерігається з кінця 70-х років XX ст. Після незначного зменшення та стабілізації чисельності в межах 40-50 особин у 80-х роках, подальше зростання поголів'я в 2-3 рази зареєстроване у 90-х роках.

Основне поголів'я виду в мисливських угіддях Львівщини знаходиться в гірській місцевості. На півночі області реєструються заходи хижаків на нетривалий час з території Волинської та Рівненської областей. У 50-х роках XX ст. лігва з вовчєнями знаходили в мисливських угіддях Радехівського та Кам'яно-Бузького районах. Як і в Закарпатській області, в угіддях Львівської популяція виду характеризується нестабільною чисельністю та значними коливаннями. З метою об'єктивного порівняння чисельності вовка в мисливських угіддях карпатських областей здійснено розрахунок щільності хижака (рис. 3).

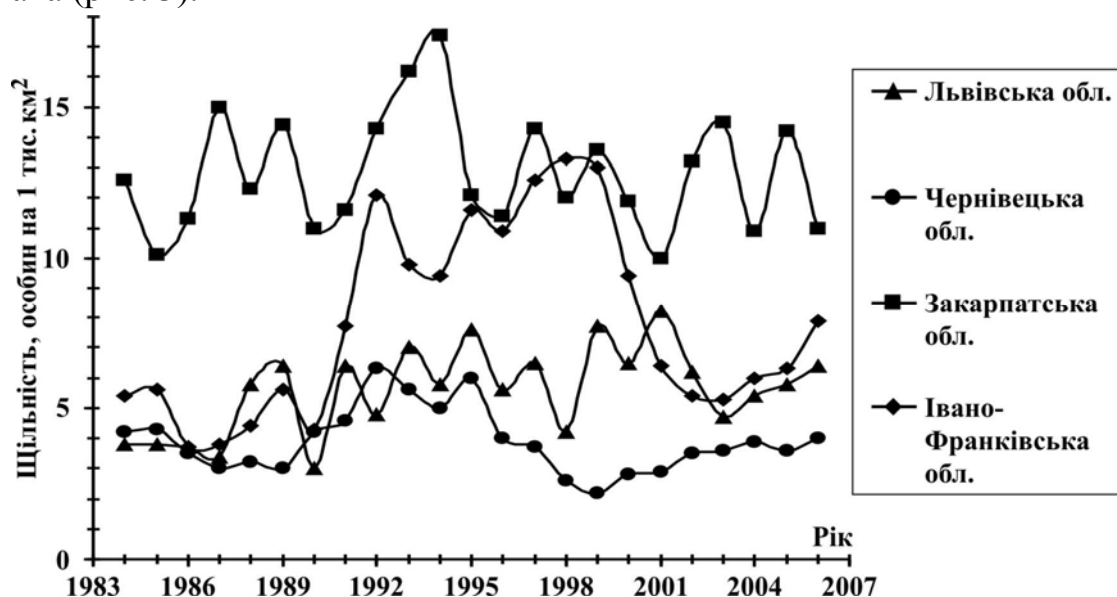

Рис. 3. Щільність вовка в мисливських угіддях Карпатського регіону

У трьох областях щільність популяція вовка знаходиться в межах від 4 до 7,9 особин на 1 тис. км². Лише в Закарпатській області щільність більша і сягає 11,0 особин. В 70-х роках XX ст. в Карпатах щільність вовка становила 2,3-3,8 особин на 1 тис. км², але пропонувалося ще зменшити щільність [5], а біологічно виправданим вважали для Карпат чисельність в 60 особин [4].

Отже, існує потреба в уточненні та підтриманні оптимальної чисельності погोलів'я вовка в Карпатах, розробленні та апробації точніших методів обліку виду в гірських умовах.

Література

1. Гурский И.Г. Чисельность и особенности образа жизни по регионам. Украина и Молдовия// Волк. Происхождение, систематика, морфология, экология. – М., 1985. – С. 487-493.
2. Жила С. Деякі відмінності Карпатської популяції вовка в Україні// Великі ссавці Карпат: Матер. міжнар. екологічної конф. – Івано-Франківськ, 2000. – С. 31-33.
3. Татаринов К.А. Звірі західних областей України (матеріали до вивчення фауни Української РСР). – К.: АН УРСР, 1956. – 186 с.
4. Татаринов К.А. Фауна хребетних заходу України. Екологія, значення, охорона. – Львів: Вид. Львів. ун-ту, 1973. – 255 с.
5. Турянин И.И. Млекопитающие советских Карпат, их хозяйственное и зоопаразитологическое значение: Автореф. дисс. ... д-ра биол. наук: 03.097/ Ин-т зоологии. – К. 1972. – 39 с.